

Problems

Yazar Human Science 2 Mk

Gönderim Tarihi: 03-Ağu-2017 12:12PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 834897163

Dosya adı: 4701-16461-1-RV.docx (46.66K)

Kelime sayısı: 3156

Karakter sayısı: 23170

Giriş

Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından geliştirilen ölçütlere göre gelişmekte olan ülkelerde nüfusun %10'unu engellilerin oluşturduğu ve bazı ülkelerde bu oranın %15'lere çıktığı belirtilmektedir (Helander, 1993; Duyan, 2005; Yılmaz ve ark., 2012). 2002 yılında TÜİK ve Özürlüler İdaresi Başkanlığı işbirliği ile yapılan araştırma sonucu Türkiye nüfusunun yaklaşık %12,29'unun engelli olduğu belirtilmektedir. Bu verilere göre yaklaşık 8,5 milyon kişinin engelli olduğu, bu nüfusa engelli bireylerin ailelerinin de eklendiği düşünüldüğünde engellilik konusunun toplam nüfusun neredeyse ¼'ünü etkilediği ifade edilmektedir (TÜİK, 2002; Ünal, 2010; TÜİK, 2011).

Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı tanımda özürlülük, bir aktiviteyi normal tarzda veya normal kabul edilen sınırlar içinde gerçekleştirmekteki kısıtlılık veya yetersizlik olarak ifade edilmektedir (Karataş ve Oran, 2007). 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nda ise özürünün *"doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişi"*ye karşılık geldiği belirtilmektedir. Başka bir tanımda da özürlülük; bireyin fizyolojik, psikolojik, anatomik yapı ya da işlevlerindeki herhangi bir eksiklik ya da anormallik olarak yer almaktadır (Naçar ve ark., 2012). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre engellilik ise bir yetersizlik veya özür nedeniyle yaşa, cinsiyete, *"sosyal ve kültürel faktörler"*e bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirilememesi hali olarak tanımlanmaktadır (Karataş ve Oran, 2007). Başka bir deyişle, engelli olmak bireyin biyolojik/organik engelini; ailesi, toplumsal çevresi, kurum ve yapılar tarafından anlamlandırılan ve çeşitli pratiklerle şekillendirilen ve yeniden üretilen bir mesele olarak değerlendirilmektedir (Güllüpinar, 2013). 5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanun'da engelli; *"fiziksel, zihinsel, ruhsal ve dnyusal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey"*e karşılık gelmektedir. Aslında *"özürlü"* bireylerin *"engelli"* olarak nitelendirilmesinin nedeni de mevcut çevre şartlarının onlara engeller oluşturmasıdır. Kaya (2010)'nın da belirttiği gibi engellilik çocukluk ²tan kaynaklanmamakta, çevre koşulları engelliliği oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile engelliliğin *"sosyal çevreye, sosyal tutumlara, sosyal rollere, sosyal izolasyona ve sosyal bütünüleşmeye"* ket vuran bir durumu içerdiği belirtilmektedir (Burcu, 2002; Yılmaz ve ark., 2012). Bir anlamda *"engelli"* olarak nitelendirdiğimiz bireylerin çevrenin mağduru olduğu söylenebilmektedir.

Bu noktada çevre mağduriyeti nedeniyle engelli bireylerin yaşamın pek çok alanında çeşitli sorunlarla karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir. Oysa çağımızda toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik hizmetlerin bir gelişmişlik göstergesi olarak görülebileceği ifade edilmektedir (Fırat, 2008). Özellikle engellilik alanı incelenecek olursa son yıllarda engelliler ile ilgili yapılan akademik çalışmalarda artış görülse de engellilerin karşılaştığı sorunların ihmal edildiği vurgulanmaktadır (Duyan, 2005).

Ülkemizde engelli bireylerin karşılaştığı temel sorunlar literatürde erken özel eğitim haklarından yararlanamamak, eğitimle birlikte yaşama hazırlanamamak, sağlıklı bir şekilde yaşayıp toplumsal ilişkilere katılamamak, eğitim yoluyla bir meslek edinmemek, istihdam olanağından yoksun olmak, gelir dağılımından dengeli bir şekilde pay alamamak ve kendi yaşamını idame ettirememek olarak belirtilmektedir (Cılga, 2001; Koçman ve Tufan, 2005; Karataş ve Oran, 2007). Engelli bireylerin karşılaştıkları sorun alanlarını başlıklandırmak gerekirse en çok üzerinde durulması gereken başlıkların *"aile"* (Akkök, 1982; Bayhan, 2001; Danış, 2001; Tümkiye, 2001; Türkoğlu ve Artan, 2001; Sungur, 2002; Zan ve Özgür, 2004; Raina ve ark., 2005; Işıkhan, 2005; Işıkhan, 2006; Atay, 2007; Mutlu ve ark., 2008; Özbesler, 2008; Demirbilek, 2013), *"toplumsal yaşama katılım"* (Weinberg, 1983; Karataş, 1997-1998; Küçükkaraca, 2001; Karataş, 2002; Özşenol ve ark., 2003; Koçman ve Tufan, 2005; Küçükkaraca, Özbulut ve Sayar, 2008; Özbulut ve Özgür Sayar, 2009; Ünal, 2010; Aykara, 2011; Kurnaz Özdemir, 2012; Güllüpinar, 2013), *"istihdam"* Bilgin, 1997;

Kitchin, Shirlow ve Shuttleworth, 1998; Danış, 2001; Işıkhhan, 2001; Şahin, 2004; Özcan, 2005; Kuzgun ve Aydın 2005; Waghorn ve Lloyd, 2005; Fırat, 2008; Kayhan-Kuzgun, 2008; Özbulut ve Özgür Sayar, 2009; Naçar ve ark., 2012; Bond ve Drake, 2014), “**ulaşım**” (Gültekin ve ark., 2001; Dönümcü, 2006; Uslu, 2009; Ünal, 2010; Kurnaz ve Özdemir, 2012; Yılmaz ve ark., 2012) ve “**eğitim**” olduğu söylenebilmektedir. Çalışmamızın amacı doğrultusunda engelli bireylerin karşılaştıkları sorunlardan sadece eğitim başlığına ait bilgiler verilecektir.

Burcu (2002) engelli gençlerin ihtiyaç ve sorunlarının neler olduğuna yönelik araştırmalar yapılması gerektiğini ve araştırma sonuçları neticesinde ihtiyaç ve sorunları karşılayacak hizmetlerin geliştirilmesi gerekliliğinin ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bu noktada Yılmaz ve arkadaşları (2012) insan ihtiyaç ve sorunlarına dönük düzenlemelerin, hem genel gereksinimleri hem de bireyin kendine has özelliklerinden kaynaklanan gereksinimlerinin tümünü kapsamaması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Kaya (2010) eğitimin, bir çocuğun sosyalleşebilmesi ve insan olabilmesi için gereksinim duyduğu ve yaşamı boyunca karşılaşacağı tüm eğitim süreçlerini kapsadığını belirtmektedir. Öğrenim hayatına yeni başlamış bir çocuk için öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla kurmuş olduğu iletişimin ayrı bir önem taşıdığı üzerinde durulmaktadır (Işıkhhan ve ark., 2007). Ülkemizde öğrenim görenler içinde normal özellikler gösteren bireylerin yanı sıra özel gereksinimli ve özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin de bulunduğu göz önünde bulundurulmakla birlikte, devletin bu kişilere özel eğitim-öğretim hizmetleri sunması gerektiği ifade edilmektedir (Çakılı, 1996). Engelli çocukların sosyal, zihinsel ve bedensel özelliklerinin dikkate alındığı, toptancı yaklaşımdan uzak bir tutum sergilenmesi, söz konusu çocuklara hazır gömlek giydirilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır (Kaya, 2010). Ancak Naçar ve arkadaşları (2012) tarafından maalesef var olan uygulamaların bunun aksini gösterdiği ve bu nedenle, engelli bireylerin sosyal uyumlarıyla ilgili ortaya çıkan güçlüklerde eğitim sürecinin dışında kaldıkları belirtilmektedir. Engelli bireylerin büyük bir çoğunluğunun yaşadıkları sağlık sorunları, ekonomik sorunlar, ulaşım ve hizmetlerden yararlanabilme güçlüğü gibi nedenlerle eğitim süreçlerinin aksadığı ya da normal gelişim gösteren yaşlılarına göre öğrenim hayatlarına daha geç başlamak zorunda kaldıkları, eğitim ve öğrenimlerinin zaman zaman kesintiye uğradığına dikkat çekilmektedir (Aykara, 2011). Eğitim ve öğrenim süreçlerindeki bu kesintilerin yanı sıra Akçamete (1991) özel eğitim programlarında çeşitli eğitim felsefeleri benimsenmesine rağmen söz konusu çocuklara uygun kuramsal temelden yoksun olduğu ve bilişsel-gelişimsel yaklaşıma önem verilirken yeteneklerinin çocukların yaş dönemi özelliklerine bakılmaksızın hiyerarşik bir düzen içinde geliştirildiği üzerinde durmaktadır. Baykara-Pehlivan ve Baykara-Acar (2009) özel gereksinimli çocukların çok az bir kısmının okulun sisteminden yararlanabildiğini ve kendisine uygun eğitim alabildiğini belirtmektedir. Buna ek olarak UNESCO (2003)'ya göre farklılıklara karşı geliştirilen olumsuz tutumlar ve damgalamalar da öğrenme açısından önemli bir engel oluşturmaktadır. Çoğu okulun engelli öğrenciler için yeterli imkânları sunmadığına, özellikle kırsal alanlarda okulların fiziki koşullarının da bu öğrenciler için elverişsiz özellikler taşıdığına ve hem sağlık hem de güvenlik açısından uygun koşullar bulunmadığına dikkat çekilmektedir (Baykara-Pehlivan ve Baykara-Acar, 2009). Engelli çocukların da diğer çocuklar gibi sevilmeye, eğitime ve temel gereksinimlerinin karşılanmasına ihtiyaç duydukları ve normal gelişim gösteren çocukların eğitimiyle aralarındaki tek farkın araç ve yöntem farklılığı olduğu vurgulanmaktadır (Zan ve Özgür, 2004). Özbek (2005)'e göre bireysel farklılıkların görmezden gelinmesi özel gereksinimli çocukların eğitiminde olumsuz bir durum oluşturmakta ve bu durum da onların eğitim sisteminin dışında tutulmalarına neden olmaktadır. Ayrıca literatürde özel gereksinimli çocukların eğitimleri için yalnızca okullara yerleştirilmelerinin yeterli olmadığı, bunun yanı sıra akademik başarıları ve sosyal becerileri için özel eğitim destek hizmetlerinden yararlanmaları gerektiği (Gürgür ve ark., 2012) ve bu eğitim şeklinin uygulanabilmesinin özel gereksinimi olan çocukların toplumla bütünleşebilmeleri ve onlara sunulan hizmetlerle bire bir ilişkili olduğu üzerinde durulmaktadır (Tuğrul ve ark., 2001). Bu noktada eğitimcilerin de konu ile ilgili bilgi sahibi olmasının önemine dikkat çekilmesinin gerektiği söylenmektedir. İstanbul ve Ankara illerinde okulöncesi öğretmenleri için düzenlenen seminerlere katılan 182 okul öncesi öğretmeni üzerinde yapılan bir araştırmada, öğretmenlerden özel eğitime gereksinim duyan çocuğun

tanımını yapmaları istenmiş ve % 62,1'inin özel eğitime gereksinim duyan çocuğun tanımını yapamadıkları; öğretmenlerin %17,6'sının özel eğitime gereksinimi olan çocukları zihinsel engelli çocuklar olarak tanımladıkları belirlenmiştir (Tuğrul ve ark., 2001). Diğer taraftan da engelli gençler de hem üniversiteli olarak bu gruba ait olmanın beraberinde getirdiği hem de engelli olmalarından kaynaklanan sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu sorunların tespiti için Beytepe kampüsünde eğitim gören özürli gençler örneği altında Burcu (2002) tarafından yapılan çalışmada engelli öğrencilerin engellilik hikayelerini dinlenmiş ve sonrasında engelli öğrencilerin üniversite yaşamları ile ilgili sorunlara yönelik görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonunda engelli üniversite öğrencilerinin ders dinleme, not alma, çalışma ortamı, sınav, araştırma ödevlerini hazırlama, okul arkadaşlığı, öğretim üyeleri, kütüphane, bilgiye erişim, kampüsün fiziksel durumu, yemek, temizlik, öğrenci işleri, sağlık, boş zaman değerlendirme konularında sorun yaşadıklarını tespit edilmiştir. Literatürde sadece engelli gençlere hizmet veren eğitim kurumlarına karşı çıkmakta, bu durumun engelli gençlerin toplumun geri kalanından soyutlanmasına ve topluma bütünsel olmemesine sebep olduğu belirtilmektedir (Shapiro, 1994; Weitz, 2017).

Türkiye'de 1980'li yıllardan itibaren yapılan yasal düzenlemelerle beraber (2916 sayılı özel eğitime muhtaç çocuklarla ilgili kanun ve bu kanuna dayalı olarak hazırlanan özel eğitim hizmetleri yönetmeliği) başlangıçta ilköğretim düzeyi olmak üzere ortaöğretim düzeyinde kaynaştırma eğitimi uygulaması yapılmaktadır. Kaynaştırma eğitiminin ortaöğretim düzeyine yükselmesi ve üniversitelerde meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş hakkının olması, engelli öğrencilerin üniversitelerde geçmişe oranla daha çok sayıda yer almalarını sağlamıştır. İlköğretim ve ortaöğretim kurumları kaynaştırma eğitimi uygulaması sayesinde engellilere yaklaşım konusunda bir farkındalığa sahiptir. Ancak, yükseköğretim kurumuna bağlı üniversitelerde böyle bir farkındalık henüz oluşmamıştır. Özel gereksinimi olan engelli öğrencilerin eğitim ile ilgili olarak karşılaştıkları sorunlar yalnızca okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde kalmamakta, üniversite öğrenimlerinde de çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalabildikleri bilinmektedir.

Bu noktada yükseköğrenim gören engelli üniversite öğrencilerin öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek üzere, öğrencilerin idari, fiziksel, barınma ihtiyaçları ile sosyal ve akademik alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanması için yapılması gerekenleri belirleyip, yapılacak çalışmalarını planlamak, uygulamak, geliştirmek ve yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek üzere; 20.06.2006 Tarih ve 26204 Sayılı Resmî Gazete de yayımlanan 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanununun 15 inci maddesi gereğince; 14/08/2010 tarihli ve 27672 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Yükseköğretim Kurumları Özürülüler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği" dayanak tutularak üniversitelerde Engelli Öğrenci Birimleri kurulmaya başlanmıştır. Engelli Öğrenci Birimleri üniversitelerde öğrenim gören engelli öğrencilerin her türlü ihtiyaçlarını (barınma, akademik, sosyal, psikolojik vb.) gidermek için kurulmuştur bir çok üniversite birimi bu doğrultuda çalışmaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Selçuk Üniversitesi bünyesinde yer alan engelli öğrencilerin eğitim alanında karşılaştıkları eğitsel sorunları ortaya koymaktır. Bu genel amaç doğrultusunda oluşturulan alt amaçlar şu şekildedir:

1. Engelli öğrenci birimi'ne yapılan yazılı başvurular kimler tarafından yapılmakta ve bireysel görüşmeler kimlerle gerçekleştirilmiştir?
2. Engelli öğrenci birimi'ne yapılan yazılı başvurular ve bireysel görüşmeler hangi temalar altında toplanabilmektedir?
3. Engelli öğrenci birimi'ne yapılan yazılı başvuruların ve bireysel görüşmelerin içeriğinde hangi noktalar vurgulanmaktadır?

2.2. Araştırma Deseni

Bu çalışma nitel araştırma yöntemine göre dizayn edilmiştir. Nitel araştırma “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

2.3. Verilerin Toplanması

Veriler nitel araştırma desenine ve aşağıda belirtilen yöntemlere uygun olarak (1) öğrenci, öğrenci velileri ve öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerden, (2) öğrenci, öğrenci velileri ve öğretim elemanlarının yaptıkları başvurulardan elde edilmiştir. Nitel çalışmalar çok farklı veri toplama tipleri kullanılabilir. Bunlar başlıca “görüşme, gözlem, katılımcı gözlem ve belgelerdir” (Punch, 2005). Geray (2006) da nitel araştırmada katılımlı gözlem, görüşme, bulunan belgeler, fiziksel nesnelere gibi dört veri toplama tekniği olduğunu belirtmektedir. Bu araştırmada verilerin toplanmasında doküman analizi tercih edilmiştir. Çünkü nitel araştırmada genellikle “amaçlı örneklem” türü tercih edilir. Örneklem seçimi araştırma tasarımı ile ilişkilidir. Kimi zaman “çeşitlilik” kimi zaman “tekdüzelik” önemlidir (Punch, 2005). Doküman analizinde araştırmacı, araştırma amacına uygun olarak dokümanlarda, kelimeler, temalar, karakterler, öğeler, paragraflar, ya da kavramları araştırır (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Berg ve Lune, 2015). Analizden sonra veriler hem sayısallaştırılabilir hem de düz yazı şeklinde sunulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Deşifreler ve doküman analizi neticesinde ortaya çıkan veri seti içinden temalar oluşturulur. Tema oluşturmak, büyük bir veri setini anlamlı temel başlıklara indirgeyerek tutarlı, anlaşılabilir üzerinde çalışabilir, sistemli bir hale getirme eylemidir (Patton, 2002).

Tablo 1. Selçuk Üniversitesi’nde öğrenim görmekte olan kayıtlı engelli öğrencilerin yıllara göre dağılımları

Yıllar	Görme	İşitme	Bedensel/Ortopedik	Zihinsel	Otizm Spektrum Bozukluğu	Süreğen Hastalık	Genel Toplam
2012-2013	17	19	42	2	4	8	92
2013-2014	17	18	42	2	1	13	93
2014-2015	23	22	45	4	1	31	126
2015-2016	29	30	53	11	4	28	155
2016-2017	25	35	62	14	2	52	190

Tablo 1’de görüldüğü üzere Engelli Öğrenci Birimine 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında 92, 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında 93, 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında 126, 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında 155 ve son 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında 190 engelli öğrencinin Selçuk Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi’ne kayıt yaptırdığı görülmektedir.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada toplanan verilerin, araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ya da hangi sonuçları ortaya koyduğu ön plana çıkmaktadır. Örneğin; gözlenen bir ortamda nelerin olup bittiği, görüşülen bireylerin neleri söyledikleri, çalışılan dokümanların hangi bilgileri ortaya koyduğu, betimleme yaklaşımına uygun sorulardır. Kısaca betimleme yaklaşımı ile “ne” sorusuna yanıt bulunabilir, ancak “neden” ve “nasıl” sorularına bu yaklaşımla doğrudan yanıt verilmesi mümkün olmayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel verilere daha kolay ulaşılabilmesi, verilerin anlaşılabilmesi ve verilerden değişik tema ve örüntülerin çıkarılabilmesi için özetlemeye, dönüştürülmeye (kodlamaya) gerek duyulmaktadır (Berg ve Lune, 2015). Veri setinde doğrudan görülemeyen, ancak kavramsal kodlama ve sınıflama yoluyla temaların ve bu temalar arası anlamlı ilişkilerin ortaya çıkarılması, analiz sürecinin temel işlevidir. “Neden” ve “nasıl” sorularına yanıtlar aranır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Verilerin analizinde verilerin ayrıştırılabilir ve çözümlenebilir hale getirilmesi, düşünce ve görüşlerin birleştirilmesi ve sentez edilmesi gerekir (Ekiz, 2009). Betimsel ve sistematik analizin sonunda verilerin çözümlenmesinde organize edilen, yani sınıflanan, ayrıştırılan verilerin araştırmacı tarafından yorumlanması analizin son aşamasıdır. Bu aşama metnin parçalarına

bölünmesinden sonra, örüntülerin tanımlanması, eğilimlerin belirlenmesi, çeşitli boyutların ortaya konmasını kapsar (Kümbetoğlu, 2012). Gösterimler veri tablolarını, temaların yazıldığı listeleri, çeşitli durumların oranlarını ya da özetlerini, aşamaları ya da terimleri, benzer şekilde özetlenmiş, dönüştürülmüş veri gruplarını içermektedir (Berg ve Lune, 2015). Bu söylenen ya da gözlenen ne anlama gelmektedir? sorusu yorumlamanın temelini oluşturur. Veri analizinde “anlam” ön plana çıkmaktadır. Anlamın ön plana çıkması ise, elde edilen bulguların kendi ortamı içinde yorumlanmasına bağlıdır. Verilerin anlamlandırılması öznel bir süreçtir ve bu nedenle yorumların herkes tarafından aynen kabul edilmesi beklenemez. Araştırmacı, kendi yorumları ile elde ettiği verileri ve bundan çıkardığı sonuçları nasıl gördüğünü ortaya koymakta ve bu şekilde okuyucuya araştırma sorusunun yanıtına ilişkin ek bakış açıları sunmaya çalışmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu amaçla araştırmadan elde edilen nitel veriler kelimesi kelimesine kelime işlem programına aktarılmış araştırmanın amacına yönelik içeriğin çözümlenmesi bağlamında temalandırılmış ve alt başlıklar altında toplanmıştır. Nitel verilerin sunumunda güvenilirliği arttırmak için katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılar verilmiştir. İçerik analizi sürecinde öncelikle yapılan başvurular Microsoft Word programına aktarılmış, ikinci aşamada başvuru metinleri Microsoft Word programında açıklama ekleme işlevi ile kodlamalar oluşturulmuş daha sonra kodlamalar ayrı tablolar halinde bir araya getirilerek temalara ulaşılmıştır. Oluşturulan kodlamalar ve temalar daha önce nitel araştırma tecrübesi olan iki araştırmacıya gösterilerek kodlamalar arasında uzlaşıya varılmıştır.

3. Bulgular

Tablo 2. Selçuk Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimine 2009-2016 yılları arasında gelen başvuruların ve bireysel görüşmelerin tematik analizine ilişkin bilgiler.

Başvuruların Kimden Geldiği	Sayı (n)	Yüzde (%)
Öğrenciler	46	30,26
Öğrenci Velileri	30	19,74
Öğretim Elemanları	76	50,00
TOPLAM	152	100,0
Temalar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Sınavların Yapılma Şekline İlişkin Sorunlar	35	23,03
Engel Türlerine Göre Ders Anlatım Biçimine İlişkin Sorunlar	62	40,79
Uygulamalı Derslere İlişkin Sorunlar	28	18,42
Genel Sorunlar (muafiyet, öğrenci davranışı vb.)	27	17,76
TOPLAM	152	100,0

Engelli öğrencilerin kendilerinden, ailelerinden, öğretim elemanlarından ve fakültelerinden Engelli Öğrenci Birimlerine engelli öğrencilerin eğitim alma kalitesini düşüren etmenler ile ilgili sözlü ve yazılı başvurular olmaktadır. 2009-2016 eğitim-öğretim yılları arasında toplamda 152 adet yazılı başvuru (engeli öğrenciler, öğrenci velileri ve öğretim elemanları) gerçekleşmiştir.

Tablo 2'de 152 başvurunun olduğu, bunların 76'sının (%50) öğretim elemanları, 46'sının (%30,26) öğrenci velileri ve 30'unun (%19,74) öğrenciler tarafından yapıldığı görülmektedir. Tematik analize bakıldığında ise engel türlerine göre ders anlatım biçimine ilişkin sorunlar 62 (%40,79), sınavların yapılma şekline ilişkin sorunlar 35 (%23,03), uygulamalı derslere ilişkin sorunlar 28 (%18,42) ve genel sorunlar (muafiyet, öğrenci davranışı vb.) 27 (%17,76) olduğu tespit edilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi başvuranlar arasında en çok sorun yaşayanların

öğretim elemanlarının olduğu (n=76, %50), en çok sorun yaşadıkları temaların ise engel türlerine göre ders anlatım biçimine ilişkin sorunlar (n=62, %40,79) ve sınavların yapılma şekline ilişkin sorunlar (n=35, %23,03) olduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırma konusu öğretim elemanlarının engel türlerine göre ders anlatım biçimine ilişkin sorunlar ve sınavların yapılma şekline ilişkin sorunlar olarak belirlenmiştir.

Özellikle belirli engel gruplarındaki (görme, işitme ve zihin engelli, otizm spektrum bozukluğu) öğrencilerin mağdur oldukları, öğretim elemanları ise bu engel gruplarına eğitim vermede kendilerini çaresiz hissettiklerini belirten başvurular yapmışlardır. Örneğin bir öğretim elemanı dilekçesinde otizm tanısı almış öğrencinin ders içi olumsuz tutum ve davranışlarına yönelik *“Ne yapacağımı ve nasıl davranmam gerektiğini bilemiyorum. Bu durumdan benim rahatsız oluyorum benim diğer öğrenciler rahatsız oluyor. İlgili konuda ne yapmam gerektiği ve nasıl davranmam gerektiği noktasında yardım talep ediyorum”* demektedir (Dilekçe-56, 2014). Bununla ilgili engelli öğrenci velisi çocuğunun derslerine giren öğretim elemanlarının engelliler hakkında bilgilendirilmesini, derslerle ve yapılacak sınavlarla ilgili gerekli düzenlemelerin sağlanmasını istemiştir (Dilekçe-75, 2015). Benzer şekilde başka bir engelli öğrenci velisi yazdığı dilekçesinde çocuğunun kaynaştırma öğrencisi olduğundan dolayı öğretim görevlilerin bu konuda bilgilendirilmesi ve gerekli çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmiştir (Dilekçe-66, 2014). Yine bir engelli öğrencinin verdiği dilekçede ortopedik engelinden dolayı diğer öğrenci arkadaşlarıyla aynı şartlarda sınava tabi tutulduğunda problem yaşadığını, kalem kullanmadığı halde sınavı yapmak zorunda olduğundan sıkıntı içinde olduğunu belirtmiştir. İlköğretim ve lisede kaynaştırma öğrencisi olduğunu, üniversitede de böyle bir uygulamanın olmamasından rahatsızlık duyduğunu dile getirmiştir (Dilekçe-133, 2016). Üniversitede görevli öğretim elemanı ile yapılan bireysel görüşmede söz konusu öğretim elemanı eğitimde engelli öğrenciler ile ilgili yasal boyut noktasında desteğe ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir (Bireysel Görüşme-86, 2015). Başka bir engelli öğrencinin verdiği dilekçesinde bölümündeki bazı derslerinin özel durumundan dolayı öğrenmede güçlük çektiğini vurgulamıştır (Dilekçe-144, 2017).

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sınavların yapılma şeklinde görme engelli öğrenciler sınav kağıdındaki soruların küçük puntolarda olmasından dolayı sorunlar yaşamaktadır. Sınavların daha büyük puntolar şeklinde ya da rehber eşliğinde yapılması gerekmektedir. Ortopedik engelli bir öğrenci ise fiziksel engelinden dolayı sınavlarda zorlanmaktadır. Örneğin elini kullanmakta zorlanan bir öğrenciye gerekli teknik desteğin sağlanması gereklidir. Bu noktada engelli öğrencilere dönük yapılacak tüm uygulamalarda etilemeden uzak durulması gerektiği ifade edilmekte olup (Corbett, 1994; Burcu, 2006) üniversitelerin engelli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak gerekli alt yapı donanımına sahip olması ve öğretim elemanlarının "engelli olmanın" ne anlama geldiğinin farkına varması gerektiği önerilmektedir (Burcu, 2004). Yapılan bir çalışmada engelli üniversite öğrencilerinin zaman zaman özellikle dersi kayıt etme isteği ve sınavların yapılması hususunda sıkıntılar yaşadıkları ve bu konudaki en önemli sorunlarının ise yardımcı insan bulmak ve sınav süresi olduğu belirtilmektedir (Burcu, 2002).

Görme engelli bir öğrenci için ders materyallerinde yeterli açıklamaların ve betimlemelerin yapılması gerekmektedir. İşitme engelli öğrenciler için hocanın sınıfta bulunduğu pozisyona dikkat ederek bu tür engele sahip bir öğrenciye yönelerek ders anlatımını gerçekleştirilmesi gereklidir. Ortopedik engelli öğrencilere yönelik ise ders anlatım sırasında not tutmakta zorlanan bu öğrencilere notların erişiminin sağlanması önemlidir. Burcu (2004)'nın 222 görme engelli katılımcı ile yapmış olduğu çalışmada katılımcıların %30'unun derslerle ilgili sorun yaşadığı ve dersleri anlamadıkları tespit edilmiştir. Buna ek olarak katılımcıların %32.7'si ders çalışma ortamlarını engelli bireyler için uygun bulmamaktadır. Ancak katılımcıların %88.8'inin öğretmenleri ile herhangi bir sorun yaşamadığı belirtilmiştir. Engelli öğrencilerin hem engel durumlarını hem de üniversite eğitimlerini yönetmek durumunda kalmaları nedeniyle diğer öğrencilerden daha çok çalışması ve bu nedenle de engelli öğrencilerin bu iş yoğunluğunu yönetmesine yardımcı olacak teknolojiye ulaşma

noktasındaki engellerin ortadan kaldırılması gerektiği ifade edilmektedir (Seale ve ark., 2015). Bunun yanında genelde üniversitelerin özeldense öğretim elemanlarının engelli öğrencileri kapsayıcı yaklaşımları benimselerinin altı çizilmektedir (Kioko ve ark., 2014; Tremblay ve Loiselle, 2016)

Görme engelli bir öğrenci için ders materyalleriyle ilgili gerekli tedbirlerin alınması gerekir. Engel gruplarına göre öğrencinin özelliğine uygun ölçme yöntemlerinin geliştirilmesi önemlidir.

İlköğretim ve lisede uzun yıllardır uygulanmakta olan kaynaştırma eğitiminin üniversitede de uygulanması sonucu üniversitede eğitim gören tüm engelli öğrencilerin yaşadığı genel sorunların kaynaştırma eğitimi ile ilgili üniversitelerin farkındalıklarının istenilen noktada olmadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak yukarıda yazılanlardan anlaşıldığı gibi üniversitelerin engelli öğrencilerin eğitim boyutunda bütünleştirilmelerinde nasıl bir yaklaşım uygulayacaklarına dair problem yaşadıkları görülmektedir. Bu ve buna benzer olarak engelli öğrencilerin bulunduğu fakülteler, yüksek ve meslek yüksekokullarındaki öğretim elemanları tarafından söz konusu öğrencilerin yaşadığı sorunların giderilmesi noktasında öğrencilere yaklaşım ile ilgili yönlendirici rehberliğin yerinde olduğu önerilmektedir.

Problems

ORIJINALLIK RAPORU

%**3**

BENZERLIK ENDEKSI

%**3**

İNTERNET
KAYNAKLARI

%**0**

YAYINLAR

%**1**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BIRINCIL KAYNAKLAR

1

%**1**

acikarsiv.ankara.edu.tr

İnternet Kaynağı

2

%1

İnternet Kaynağı

docplayer.biz.tr

3

%1

İnternet Kaynağı

burs.yok.gov.tr

4

<%1

Alıntılarını çıkart

Kapat

engelliler.gen.tr

Çalışmaları çıkar

Kapat

Bibliyografyayı çıkart
İnternet Kaynağı üzerinde
